

FACTSHEET

focus Veilig thuis

Als aanvulling op de handreiking *Kernbeleid Veiligheid* voegen wij regelmatig zgn. focusbladen aan deze website toe. In elk focusblad staat een onderwerp centraal waarvan duidelijk is dat het een plek moet hebben in het integraal veiligheidsplan (IVP) van de gemeente, maar dat daarbij de nodige vragen oproept: welke raakvlakken zijn er met veiligheid? Hoe raakt het aan de inrichting, 'infrastructuur' van het veiligheidsdomein? Hoe kan het onderwerp het beste gepositioneerd worden in het IVP? Het gaat om onderwerpen met een zekere complexiteit - ze staan vaak op een kruispunt met ander gemeentelijk beleid. De focusbladen geven handvatten voor een goede verwerking van deze onderwerpen in het integraal veiligheidsplan.

In dit focusblad staat het onderwerp *Veilig Thuis* centraal. We gaan achtereenvolgens in op:

1. Veilig Thuis: profiel, opgave
2. Veilig Thuis en het veiligheidsdomein
3. Veilig Thuis in het IVP

De nadruk ligt op het derde onderdeel: de positionering en uitwerking van Veilig Thuis in het IVP. Dit focusblad is immers een aanvulling op *Kernbeleid Veiligheid*, de VNG-methode voor het opstellen van integraal veiligheidsbeleid.

1. Veilig Thuis: profiel, opgave

Vanaf 1 januari 2015 moeten alle gemeenten een 'Veilig Thuis'-organisatie ingericht hebben. Dit vloeit voort uit de nieuwe Jeugdwet en Wmo. In de 'Veilig Thuis'-organisatie zijn het voormalige Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) en het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling geïntegreerd tot één advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis is een bovenlokale organisatie, liefst op het niveau van de Veiligheidsregio of het Veiligheidshuis. Veilig Thuis *werkt voor en is van* de samenwerkende gemeenten in de regio.

Belangrijke voordelen van Veilig Thuis zijn:

- ongedeelde, samenhangende aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling;

- één geïntegreerd meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling;
- betere regie bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling;
- garantie van voldoende kennis en expertise door de regionale schaal van de organisatie.

Kerntaken van Veilig Thuis zijn:

- *Advies en ondersteuning aan directbetrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling* (slachtoffers, daders, gezinsleden); deze kunnen zelf contact opnemen met Veilig Thuis; indien Veilig Thuis inschat dat actievere bemoeienis nodig is voor herstel van de veiligheid, adviseert zij de hulpvrager om een 'officiële' melding te doen bij Veilig Thuis;
- *Advies en ondersteuning aan omstanders en professionals*; professionals die vallen onder de Verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling moeten bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling zelf zorg organiseren dan wel een melding doen bij Veilig Thuis; daarover kan Veilig Thuis adviseren;
- *Meldingen in ontvangst nemen*, waarbij onder meer informatie verzameld wordt bij de melder, voorlichting wordt gegeven over de werkwijze van Veilig Thuis en afspraken worden gemaakt over verantwoordelijkheidsverdeling en terugrapportage;
- *Triage en vervolgstappen*; bij de triage wordt op basis van een risicotaxatie een besluit genomen over vervolgstappen; uitvoerende partijen kunnen zijn: het lokale veld, een instelling/professional die reeds bij het gezin of huishouden betrokken is, een multidisciplinair team en Veilig Thuis zelf; er wordt gewerkt op basis van een veiligheidsplan en hulpverlenings- en herstelplan; Veilig Thuis monitort de uitvoering van trajecten.

Veilig Thuis heeft voor de uitvoering van de derde en vierde taak een bijzondere bevoegdheid, namelijk om zonder toestemming van betrokkene(n) persoonsgegevens te verwerken. Hierdoor kan elke casus op maat beoordeeld worden. NB: deze bevoegdheid geldt alleen bij meldingen, niet bij adviezen.

Qua werkwijze volgt Veilig Thuis de grondgedachten van de decentralisaties, in het bijzonder: 'één gezin, één plan, één regisseur' en aansluiting op de 'eigen kracht' van directbetrokkenen en het sociale netwerk. Casus worden zodra mogelijk teruggelegd in het sociale domein.

Aandachtspunten in komende tijd zijn met name het verder 'neerzetten' van de organisatie (integratie van de twee 'oude' organisaties), de inregeling van Veilig Thuis in de lokale infrastructuur van teams en organisaties rond complexe casuïstiek en de tijdige en effectieve op- en afschaling van casuïstiek. Cruciaal is een goede positionering van Veilig Thuis in het 'voorveld': lokale partijen moeten signalen herkennen (awareness) en contact weten te leggen met Veilig Thuis. Bijzondere aandacht hebben de zorgmeldingen van de politie.

Voor het inrichten en goed laten functioneren van de Veilig Thuis-organisaties heeft de VNG een ondersteuningsprogramma ingericht: <http://www.vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/veilig-thuis>. In 2015 en 2016 concentreert het programma zich op de hierboven genoemde aandachtspunten.

2. Veilig Thuis en het veiligheidsdomein

Dat Veilig Thuis inhoudelijk aan het veiligheidsdomein raakt, mag duidelijk zijn: de hoofdtaak is het herstellen van de *veiligheid* van de leden van betreffend gezin of huishouden. Alles is erop gericht om geweld binnen het gezin/huishouden te stoppen of voorkomen. De naamgeving 'Veilig Thuis' onderstreept dit.

Waar raakt Veilig Thuis concreet aan het dagelijkse werk van de afdeling OOV van de gemeente? Hoe 'komt' de OOV-er Veilig Thuis 'tegen'?

- Bij de uitvoering van zijn taken rond huiselijk geweld en kindermishandeling; zo is het huisverbod vaak belegd bij OOV; Veilig Thuis is dan een kennis- en samenwerkingspartner;
- Bij de behandeling van cases huiselijk geweld en kindermishandeling binnen interdisciplinaire teams; Veilig Thuis participeert daarin;
- Bij de aanpak van complexe casuïstiek waarin huiselijk geweld en/of kindermishandeling één van de factoren is: verschillende disciplines op verschillende 'schaalniveaus' (eerste lijn en hoger) werken daarbij samen, en Veilig Thuis is een van de schakels;
- Als 'reguliere' partner van belangrijke veiligheidsactoren zoals de politie, Openbaar Ministerie en Veiligheidshuis;
- In het vervolgtraject van meldingen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling bij Veilig Thuis: die kunnen

leiden tot acties van allerlei partijen, waarbij ook OOV betrokken of in elk geval op de hoogte moet zijn.

Veilig Thuis acteert in het OOV-veld als belangrijke schakel in de aanpak van concrete cases en als kennis- en expertisepartner. Voor een goed rendement van beide 'rollen' is adequate wisselwerking met actoren zoals politie, Openbaar Ministerie, Veiligheidshuis en de afdeling OOV van de gemeente nodig. Men moet elkaar weten te vinden en vertrouwen op en gebruik maken van elkaars expertise.

Cruciaal is daarnaast de wisselwerking met de 'nieuwe' eerste lijn na de decentralisaties: de sociale wijkteams en jeugd- en gezinsteams. Aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling begint voor een belangrijk deel bij herkenning (awareness) van signalen in concrete situaties door eerste lijns-professionals. Die moeten vervolgens ook de vervolgstappen richting (onder meer) Veilig Thuis kennen en zetten. OOV kan een rol spelen bij het bevorderen van de professionaliteit in dat opzicht van de eerste lijn.

3. Veilig Thuis in het IVP

Veilig Thuis heeft een cruciale rol bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Als coördinerende partij bij concrete casus én als kennispartner voor de betrokken partijen. Om optimaal de vruchten te kunnen plukken van Veilig Thuis, moet zij goed gepositioneerd en 'ingeregeld' worden, in het 'voorveld' (de eerste lijn) en als partner van onder meer politie en Openbaar Ministerie.

Veilig Thuis hoort dan ook thuis in het Integraal Veiligheidsplan (IVP) van de gemeente, het strategisch beleidskader voor de aanpak van integrale veiligheid. Dit beleidskader richt zich op concrete veiligheidsthema's maar is zeker ook bedoeld als basis en 'aanjager' van samenwerking tussen partijen. Het IVP kan een belangrijke bijdrage leveren aan de verdere versterking en de 'werking' van Veilig Thuis.

Welke elementen kunnen op welke plek in het IVP worden opgenomen? Wij gaan hierbij uit van een tweedeling tussen enerzijds het strategische gedeelte van het IVP (strategische doelstelling, bestuurlijke uitgangspunten, ijkpunten in het netwerk e.d.) en anderzijds de uitwerking van concrete veiligheidsthema's (i.e. de hoofdlijnen van de aanpak daarvan). In de systematiek van Kernbeleid Veiligheid betreft dit respectievelijk de hoofdstukken 2/3 en 4/5¹.

1. Veilig Thuis in het strategische gedeelte van het IVP (hoofdstuk 2 en 3)

Voor de hand ligt het Veilig Thuis op de volgende manieren op te voeren in het strategische gedeelte van het IVP:

- Positionering van Veilig Thuis als strategisch partner bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling; verhelderen daarbij van de 'dubbelrol' van enerzijds trekker bij aanpak van cases en anderzijds kennis- en adviespartner voor verschillende partijen;
- Onderstrepen van het belang van:
 - Goede samenwerking en wisselwerking met sleutelactoren op het veiligheidsdomein zoals politie, Openbaar Ministerie en Veiligheidshuis; als regisseur van de lokale veiligheid en gezagvoerder over de politie heeft de gemeente natuurlijk een rol bij het bevorderen van deze samenwerking en wisselwerking en het IVP vormt daarvoor een prima vehikel;
 - 'Inregeling' van Veilig Thuis in de lokale infrastructuur van teams en organisaties voor de aanpak van complexe casuïstiek: Veilig Thuis is daarin een van de schakels; Veilig Thuis moet volgens vaste patronen

1 Kernbeleid Veiligheid adviseert de volgende opzet van het IVP:

hfdst. 1: Analyse uitgangssituatie (- waar staan we nu?)

hfdst. 2: Doelstelling 2018 (- waar willen we naartoe?)

hfdst. 3: Strategie (- hoe gaan we te werk?)

hfdst. 4: Prioritaire thema's

hfdst. 5: Overige strategische thema's

hfdst. 6: Coördinatie en beleidscyclus

betrokken worden in de verschillende procedures en mechanismen; het IVP kan dit ondersteunen en de belangrijkste coördinaten daarvan vermelden;

- Effectieve positionering in het 'voorveld' van (onder meer) sociale wijkteams en jeugd- en gezinsteams; deze eerste lijns-professionals moeten signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling herkennen (awareness) en vervolgens ook de vervolgstappen kennen en zetten; de daarvoor benodigde professionaliteit kan specifiek vermeld worden in het IVP: de gemeente heeft allerlei mogelijkheden om deze professionaliteit te bevorderen en het IVP kan daarbij een ondersteunende rol spelen.

2. Veilig Thuis bij de uitwerking van concrete veiligheidsthema's (hoofdstuk 4 en 5)

Veilig Thuis voert de wettelijke taken uit samenhangend met stoppen en tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis verleent géén hulp. Hulpverlening aan bijvoorbeeld gezinnen met multi problematiek, of waar sprake is van overlast van alcohol en drugs wordt verleend door hulpverlenende instanties. Maar 'Wanneer in bijvoorbeeld een gezin met multiproblematiek geconstateerd wordt dat sprake is van huiselijk geweld, kindermishandeling, seksueel geweld dan zal een beroep moeten worden gedaan op de kennis en deskundigheid van Veilig Thuis. Dit kunnen 'enkelvoudige' situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling zijn maar ook complexere casuïstiek, waarbij een reeks van problemen aan de orde is. Het is daarom van belang om bij de concrete uitwerking van Veiligheidsthema's waar dit aan de orde kan zijn, aan te geven welke rol Veilig Thuis heeft. Binnen het schema van Kernbeleid Veiligheid:

Veiligheidsveld	Veiligheidsthema's waarbij Veilig Thuis een rol heeft/kan hebben
1: Veilige woon- en leefomgeving	• multiprobleem-gezinnen (MPG) • huiselijk geweld en kindermishandeling • alcohol- en drugsoverlast • overlast 'verwarde personen'
2: Bedrijvigheid en veiligheid	-
3: Jeugd en veiligheid	• problematische en criminele jeugd
4: Fysieke veiligheid	-
5: Integriteit en veiligheid	

Deze thema's worden in hoofdstuk 4 dan wel hoofdstuk 5 van het IVP uitgewerkt, afhankelijk van of het een prioritair thema (hoofdstuk 4) betreft dan wel een 'overig strategisch thema' (hoofdstuk 5).

Veilig Thuis behoort bij deze thema's dus opgevoerd en gepositioneerd te worden. De rol van Veilig Thuis bij de aanpak van betreffend thema en de wisselwerking daarbij met andere partijen dienen te worden toegelicht. Ook kan worden ingegaan op meer 'generieke' aspecten zoals hiervoor reeds vermeld (afhankelijk van of en hoe dit in het strategische gedeelte van het IVP vorm heeft gekregen):

- de samenwerking en wisselwerking met politie, Openbaar Ministerie en Veiligheidshuis;
- de 'inregeling' van Veilig Thuis in de infrastructuur voor aanpak van complexe casuïstiek;
- de positionering van Veilig Thuis in het 'voorveld' van eerste lijns-professionals.

4. Documentatie

Aan te bevelen documenten over dit onderwerp zijn:

- http://www.vng.nl/files/vng/20141107_vng_model_handelingsprotocol_veilig_thuis.pdf
- <http://www.vng.nl/files/vng/publicaties/2015/20150520-factsheet-bereikbaarheid-en-beschikbaarheid-veilig-thuis-v2.pdf>
- http://www.vng.nl/files/vng/publicaties/2015/20150601_handreiking_corv.pdf
- http://www.vng.nl/files/vng/201503_triage_instrument_veilig_thuis_0.6_handleiding_fc.pdf
- http://www.vng.nl/files/vng/201502_informatieprotocol_amhk.pdf

Colofon

Deze publicatie is gerealiseerd door BMC Advies en Management, in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Tekst/inhoud: Jasper van Gaalen (BMC)

Begeleiding: Michiel Geuzinge (Vereniging van Nederlandse Gemeenten); Roelant Schenk (Vereniging van Nederlandse Gemeenten)